

11.04.2025

*“Müasir incəsənət məkanında süni intellekt: problemlər və perspektivlər” Beynəlxalq elmi-nəzəri konfrans
‘Artificial Intelligence In The Space Of Contemporary Art: Problems And Prospects’ International Scientific and
Theoretical Conference*

*«Искусственный интеллект в пространстве современного искусства: проблемы и перспективы»
Международная научно-теоретическая конференция*

UOT 004.8

DOI: 10.25045/ASUCAAI.2025.17

SÜNİ İNTELLEKT VƏ İNSAN YARADICILIĞI: MEDİA VƏ JURNALİSTİKA SAHƏSİNDƏ YENİ TENDENSİYALAR

Rəsmiyyə Mahmudova Şərif qızı

Texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu

Bakı, Azərbaycan,

rasmahmudova@gmail.com

Lalə Paşayeva Osman qızı

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu

Bakı, Azərbaycan

pashayevalala2020@gmail.com

Xülasə

Süni intellektin (Sİ) inkişafı, xüsusilə də generativ neyron şəbəkələrinin təkmilləşdirilməsi, media və jurnalistika sahəsində yeni tendensiyalara yol açmışdır. Müasir dil modelləri və məzmun yaradıcılığında tətbiq olunan süni intellekt alqoritmləri insanın yaradıcılıq imkanlarını genişləndirir, eyni zamanda, sənət və ədəbiyyatın mahiyyətinə dair yeni suallar ortaya qoyur.

Bu məqalədə süni intellektin media və jurnalistika sahəsində istifadəsi, onun insan yaradıcılığına təsiri və gələcək perspektivləri araşdırılır. Sİ-nin jurnalistikada avtomatik məzmun yaratmaqdan tutmuş auditoriyanın analizi və kontentin fərdiləşdirilməsinə qədər geniş istifadəsi bu sahələrin dinamikasını dəyişməkdədir.

Tədqiqatın məqsədi, Sİ-nin media və jurnalistika sahəsindəki innovativ tətbiqlərini təhlil etmək, insan yaradıcılığı ilə integrasiyasını dəyərləndirmək və gələcəkdə bu texnologiyanın hansı istiqamətlərdə inkişaf edə biləcəyini araşdırmaqdır.

Rəsmiyyə Mahmudova

Lalə Paşayeva

Artificial Intelligence and Human Creativity: New Trends in Media and Journalism

Abstract

The development of artificial intelligence (AI), particularly the advancement of generative neural networks, has led to new trends in the fields of media and journalism. Modern language models and AI algorithms applied in content creation expand human creative possibilities while simultaneously raising new questions about the essence of art and literature.

This article explores the use of artificial intelligence in media and journalism, its impact on human creativity, and future prospects. The widespread application of AI in journalism, ranging from automated content generation to audience analysis and content personalization, is transforming the dynamics of these fields. The aim of the research is to analyze the innovative applications of artificial

11.04.2025

*“Müasir incəsənət məkanında süni intellekt: problemlər və perspektivlər” Beynəlxalq elmi-nəzəri konfrans
‘Artificial Intelligence In The Space Of Contemporary Art: Problems And Prospects’ International Scientific and
Theoretical Conference*

*«Искусственный интеллект в пространстве современного искусства: проблемы и перспективы»
Международная научно-теоретическая конференция*

intelligence in media and journalism, evaluate its integration with human creativity, and investigate the potential directions for the future development of this technology.

Расмийя Махмудова

Лала Пашаева

**Искусственный интеллект и человеческое творчество:
новые тенденции в медиа и журналистике**

Аннотация

Развитие искусственного интеллекта (ИИ), особенно совершенствование генеративных нейронных сетей, привело к появлению новых тенденций в сфере медиа и журналистики. Современные языковые модели и алгоритмы искусственного интеллекта, применяемые в создании контента, расширяют творческие возможности человека, одновременно поднимая новые вопросы о сущности искусства и литературы.

В данной статье исследуется использование искусственного интеллекта в медиа и журналистике, его влияние на человеческое творчество и будущие перспективы. Широкое применение ИИ в журналистике - от автоматического создания контента до анализа аудитории и персонализации материалов - меняет динамику этих сфер.

Цель исследования - проанализировать инновационные применения искусственного интеллекта в медиа и журналистике, оценить его интеграцию с человеческим творчеством и изучить возможные направления развития этой технологии в будущем.

Açar sözlər: Süni intellekt, yaradıcılıq, media, jurnalistika, mətn generatorları.

Keywords: Artificial Intelligence, Creativity, Media, Journalism, Text Generator.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, творчество, медиа, журналистика, генераторы текста.

Müasir dövrdə texnologiyanın sürətli inkişafı, xüsusilə Sİ texnologiyalarının geniş tətbiqi, media və ədəbiyyat sahələrində köklü dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Süni intellekt, yalnız informasiyanın emalı və yayılması üçün deyil, eyni zamanda yaradıcılıq prosesində insanlarla birgə işləyən bir vasitə kimi özünü sübut etmişdir. Bu yeni texnologiya, media məzmununun avtomatik yaradılmasından tutmuş ədəbi əsərlərin yazılması, şeirlərin qələmə alınması və hətta ssenarilərin hazırlanması kimi geniş spektrdə tətbiq imkanları təqdim edir. Sİ, alqoritmlər, robotlar və digər texnologiyalar bu gün yeni media ekosisteminin ayrılmaz bir hissəsinə çevrilib. Ona görə də Facebook, Google və Microsoft kimi bir sıra şirkətlər hazırda süni intellektə sərmayə qoyur [Waleed A., Mohamed H., 2019, s. 40].

Sİ-in yaradıcılıq sahəsində tətbiqi bir tərəfdən yeni imkanlar yaradır, eyni zamanda müəyyən mübahisələr doğurur. Məlum olduğu kimi, Sİ insanların yaradıcılıq imkanlarını genişləndirərək yeni üslublar, ideyalar və baxış bucaqlarının ortaya çıxmasına şərait yaradır. Məsələn, Sİ vasitəsilə yaradılan media məzmunu, real-vaxt məlumatlarının emalı və təhlili əsasında daha sürətli və dəqiq xəbərlərin yayılmasını təmin edir.

Digər tərəfdən isə, insan yaradıcılığının unikallığı, emosional dərinliyi və mədəni kontekstlə bağlı suallar meydana çıxır. Sİ, hələ də insan kimi dərin emosional hissləri və mürəkkəb sosial münasibətləri tam şəkildə anlamaq və təsvir etmək qabiliyyətinə malik deyil.

Sİ-in inkişafı informasiya yayımının ənənəvi üsullarını əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirib. KİV-də Sİ-dən istifadə, məlumatların daha dəqiq və sürətli çatdırılmasına, həmçinin oxucuların və tamaşaçıların məzmunu daha fərdiləşdirilmiş formada qəbul etməsinə imkan yaradır. Sİ xəbərlərin hazırlanmasında, məlumatların təhlilində və hətta jurnalistlərin işini asanlaşdırmaq üçün mətnlərin avtomatik yaradılmasında geniş tətbiq olunur.

Süni intellekt KİV-in işinə getdikcə daha çox nüfuz edir. İnformasiya axtarışı, nitqin, səs və görüntünün tanınması, mövzuların prioritet aspektlərinin işıqlandırılması, mətnlərin yaradılması və onların məqsədyönlü paylanması – bu, Sİ elementlərinin KİV-də istifadəsini əks etdirən siyahının bir hissəsidir.

1. Süni intellekt və yaradıcılıq sahəsinə ümumi baxış

Sİ texnologiyalarının inkişaf etməsi yaradıcılıq sahələrinə ciddi təsir edən amillərdən birinə çevrilmişdir. Süni intellektin təməlində yaradıcılıq aktlarını gerçəkləşdirmə imkanı dayanır, lakin bu prosesi insana məxsus yaradıcı düşüncənin tam dəyərli əvəzedicisi hesab etmək mümkün deyil. Sİ-nin mətn, rəsm, musiqi və film istehsalında istifadəsi onu göstərir ki, bu texnologiyalar bir sıra yaradıcı fəaliyyət növlərində yeni imkanlar açır.

Məlum olduğu kimi, ənənəvi insan yaradıcılığı şüurun, duyğunun və şəxsi təcrübənin məhsulu kimi formalaşır. Sİ əsaslı yaradıcılıq isə verilənlər toplusunun emalı və mümkün variantlar arasından optimal həllin seçilməsinə əsaslanır. Lakin, Sİ-nin yaradıcılıq sahəsinə tətbiqi üçün mükəmməl modellər yaradılsa da, onların intuisiya və dərin mənəvi duyğunu ifadə etmə qabiliyyəti məhduddur.

Sİ-nin jurnalistika və media sahəsində istifadəsi informasiya istehsalının sürətini və dəqiqliyini artırır. Reuters və Associated Press kimi media qurumları artıq məqalələrin avtomatik yazılması üçün Sİ alqoritmlərindən istifadə edir [Lewis et al., 2021]. Bu yanaşma məlumat bazalarından operativ şəkildə xəbər istehsal etməyə imkan yaradır.

Jurnalist artıq əvvəlki kimi təbliğatçı deyil, çiyinlərində redaksiya məsələləri, iş prosesləri, biznes modelləri və texnoloji platformalardan istifadə etmək bacarığı olan multi-menecerdir. Belə bir şəraitdə media daimi yenilik prosesindədir. Şnayder [Shnaider, 2022, s. 59] qeyd edir ki, yüksək texnologiyaların jurnalistikaya integrasiyası, chatbotlar, səsli köməkçilər, virtual reallıq, 360° video və süni intellekt sistemlərindən istifadə təcrübəsinin artmasından sonra, getdikcə daha çox əhəmiyyət kəsb edir [Pérez-Seijo and Vicente, 2022]. Nəticədə jurnalistikanın yeni formatları və müxtəlif üsulları yaranır.

2. Jurnalistikada Sİ-dən istifadə sahələri

Süni intellekt alətləri artıq jurnalistlərin işinə ciddi təsir göstərir və ənənəvi jurnalistikanın simasını dəyişir. Bu alətlər xəbərlərin toplanmasından [Carlson, M. 2015] xəbər istehsalına və xəbərlərin yayılmasından [Thurman et al., 2019] fərdiləşdirilməsinə qədər müxtəlif sahələrdə tətbiq olunur.

Xəbərlərin və analitik məqalələrin generasiyası. Jurnalistika sahəsində Sİ ilk növbədə avtomatik olaraq xəbər və ya analitik məqalələrin yaradılmasında istifadə edilir. Bunun üçün təbii dilin emalı və maşın təlimi texnologiyalarından istifadə olunur. Məsələn, **GPT-3** kimi modellər

ictimai maraq doğuran hadisələr haqqında dəqiq və sürətli məqalələr yazmaq üçün istifadə olunur. Xüsusilə də maliyyə hesabatları, idman nəticələri və meteoroloji məlumatlar kimi xəbərlərin yaradılmasında daha effektivdir. Avtomatik yazı sistemləri, vaxta qənaət edərək, daha mürəkkəb və araşdırma tələb edən mövzulara diqqət yetirmək üçün jurnalistlərə imkan yaradır.

Feyk xəbərlərə və dezinformasiyaya qarşı mübarizədə Sİ-nin rolu. Hazırda dezinformasiya və feyk xəbər müasir jurnalistikanın əsas problemlərindən biri hesab olunur. Bu problemə mübarizə aparmaq üçün Sİ-dən istifadə olunur. Belə ki, Sİ məzmunun saxta və ya manipulyasiya xarakterli olub-olmadığını avtomatik olaraq müəyyən edə bilir. Məsələn, Sİ əsaslı alqoritmlər mətnlərin dil xüsusiyyətlərini, mənbələrin etibarlılığını və şəkillərin orijinallığını yoxlayaraq analiz edir və saxta xəbərləri aşkarlayır. Eyni zamanda, Sİ sistemlərindən deepfake texnologiyası ilə yaradılmış saxta videoların aşkarlanmasında da istifadə olunur. Bu yanaşma informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunmasına və insanların daha etibarlı mənbələrə etibar etməsinə kömək edir.

Auditoriyanın analizi və kontentin fərdiləşdirilməsi. Sİ auditoriyanın davranışının təhlilində və uyğun olaraq media kontentinin fərdiləşdirilməsində mühüm rol oynayır. Belə ki, Sİ alqoritmləri vasitəsilə istifadəçilərin maraq dairəsi, davranış modelləri və məzmun istehlakı təhlil edilərək, onlara uyğun tövsiyələr təqdim olunur. Bu yanaşma media qurumlarının öz auditoriyasını daha yaxşı tanımasına, onların hansı növ xəbərləri, məqalələri və ya digər məzmunu daha çox oxumasını müəyyən etməyə imkan verir. Nəticədə, media qurumlarının hansı mövzularda məqalə və xəbərlərin hazırlanmasına üstünlük verilməsi ilə bağlı strateji qərarlarına kömək edir.

Sİ-nin media platformalarında (YouTube, sosial şəbəkələr) rolu. Hazırda media platformaları, xüsusilə də YouTube, Facebook və Instagram kimi sosial şəbəkələrdə Sİ texnologiyalarından geniş istifadə olunur. Bu platformalarda Sİ əsaslı alqoritmlər məzmunun təqdimatını, reklamların yerləşdirilməsini və digər bu kimi işləri optimallaşdırır. Məsələn, YouTube-da videoların avtomatik transkripsiyası, subtitrlərin yaradılması, eləcə də məzmunun moderasiyası Sİ vasitəsilə həyata keçirilir. Bununla yanaşı, Sİ-i tətbiq etməklə sosial şəbəkələrdə zərərli məzmunun avtomatik aşkarlanması və bloklanması da mümkündür.

KİV-in ən populyar növlərindən biri xəbər agentlikləridir və xəbər lentlərinin çoxunu onlar təmin edirlər. Onların fəaliyyəti dəqiqliyi və operativliyi ilə seçilir. Sİ isə xəbərlərin toplanması, emalı və yayılması kimi mərhələlərdə xəbər agentliklərinin işini optimallaşdırmağa imkan verir.

Məsələn, Çinin Sinxua agentliyi neyron şəbəkələr və kompüter görməsindən istifadə edərək real vaxt rejimində reportajlar hazırlayır. Sİ həmçinin şəkillər yaratmaq üçün də istifadə olunur. Məsələn, OpenAI-in DALL-E 2 servisi açar sözlər əsasında şəkillər yaradır. Redaktə mərhələsində isə Sİ mətnlərdəki səhvləri aşkarlayır və oxunaqlılığını artırır. Məsələn, “Glavred” və Grammarly kimi alətlər bu məqsədlə istifadə olunur.

Sİ-nin tətbiq sahələrindən biri rəqəmsal aparıcılıqdır. Synthesia kimi şirkətlər rəqəmsal avatarlar vasitəsilə video materiallar hazırlayır. Xəbərlərin yayılması mərhələsində isə Sİ istifadəçilərə fərdiləşdirilmiş məzmun təqdim edir, lakin bu, “informasiya qabarcıqları” yaradaraq istifadəçilərin yalnız müəyyən məzmunu görməsinə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, Sİ yalnız məlumatların aşkarlanması və məzmunun avtomatik moderasiyası üçün də istifadə olunur. Beləliklə, Sİ xəbər agentliklərində məlumatın toplanmasından yayılmasına qədər bütün mərhələlərdə effektivliyi artırır.

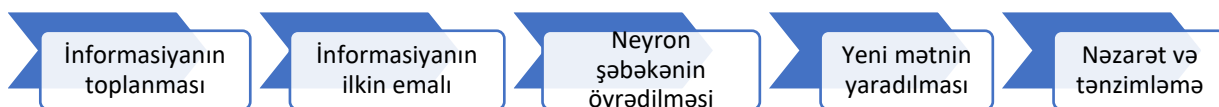
Xəbər media robotu, media istehsal tsiklinin əsas mərhələsi olan məzmunun istehsalı və təqdimatını avtomatlaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuş intellektual sistemdir. İntellektual sistemlər (İS) iki əsas sinfə bölünür: analiz məsələlərini həll edən sistemlər (mətnin başa düşülməsi və təhlili) və sintez məsələlərini həll edən sistemlər (mətn generatorları). Əsl media robotları həm analiz, həm də sintez funksiyalarını özündə birləşdirir. Media robotlarına tez-tez antropomorfik xüsusiyyətlər verilir. Onlar ya proqram təminatı (bot, agent) kimi, ya da fiziki robotlar şəklində həyata keçirilə bilər [Замков А.В., 2019., с. 265]. Antropomorfik android robotlar virtual bloggerlər və televiziya aparıcıları kimi istifadə olunur. Məsələn, Çin xəbər agentliyi Sinxua-nın xəbər robotu və ya Yandex-in Alice səs köməkçisi bu tip sistemlərə nümunədir.

3. Süni intellektə əsaslanan mətn generatorları

Sİ-ə əsaslanan mətn alətləri müstəqil şəkildə mətn yaratmaq üçün maşın təlimi və təbii dilin emalı texnologiyalarından istifadə edir. Bu zaman, Sİ böyük həcmdə mətn məlumatlarını toplayır və təhlil edir. Sİ modelləri daha sonra mətnlərdəki qanunauyğunluqları və qarşılıqlı əlaqələri tanımaq üçün öyrədilir. Təlim zamanı modellər nəticələri yaxşılaşdırmaq üçün parametrləri dəyişdirərək uyğunlaşır. Onlar mətni başa düşür, məzmununu tanıyır və uyğun ifadələri təqdim edirlər.

Məsələn, istifadəçi mətn generatoruna sual və ya əmr şəklində mətn daxil edir. Sİ daxil edilmiş mətnə uyğun cavab yaratmaq üçün özünün dil modelindən istifadə edir. Bu model istifadəçiyə kömək etmək üçün ehtimallara əsaslanan söz və ifadələr təklif edir. İstifadəçinin rəyi və yeni təlim verilənləri əsasında Sİ-in məhsuldarlığı hər qaralama variantında daha da yaxşılaşır.

Mətnlərin avtomatik generasiyası bir neçə mərhələdən ibarətdir:

Şəkil 1. Mətnin avtomatik generasiyası prosesinin mərhələləri

Hazırda təbii dilin emalı (Natural Language Processing, NLP), maşın tərcüməsi, mətnlərin generasiyası, tonallığın analizi, mövzunun müəyyən edilməsi və s. kimi bir sıra sahələrdə istifadə olunan xeli mətn tipli neyron şəbəkələr var.

Bu modellərin hər birinin öz xüsusiyyətləri var və NLP sahəsində konkret problemlərin həlli üçün istifadə olunur. Məsələn, BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) – mətnin klassifikasiyası üçün, GPT (Generative Pre-trained Transformer) isə mətn yaratmaq üçün istifadə olunur. Tonallığın analizi üçün LSTM (Long Short-Term Memory) və CNN (Convolutional Neural Networks), maşın tərcüməsi üçün isə Word2Vec (Word to Vector) və Seq2Seq (Sequence to Sequence)-dən istifadə olunur.

Mətn generatorları ən qısa müddətdə veb sayt, bloq və ya sosial şəbəkə üçün məqalə əldə etməyə imkan verir. Süni intellekt informasiyanı avtomatik emal edən və mətn yaranan alqoritmlərdən istifadə edir. Mətn generatorlarının içərisində ən populyarı GPT-3-dir ki, generatorların əksəriyyəti onun bazasında yaradılıb.

Hazırda süni intellektə əsaslanan bir çox mətn generatorları mövcuddur ki, hər birinin öz üstünlükləri və mənfi cəhətləri var. Ən yaxşı Sİ alətinin seçilməsi tələbatdan və məqsəddən asılıdır.

Aşağıda süni intellektə əsaslanan ən məşhur mətn generatorlarından bəziləri göstərilib:

- ✓ **Jasper** (<https://www.jasper.ai/>): məqalələr, bloqlar, elanlar və s. kimi müxtəlif məzmun növləri yarada bilən güclü mətn generatorudur. O, yüksək keyfiyyətli və orijinal mətn yaratmaq üçün qabaqcıl Sİ texnologiyalarından istifadə edir.
- ✓ **Grammarly** (<https://www.grammarly.com/>): məşhur qrammatika və orfoqrafik yoxlama vasitəsidir, eyni zamanda mətn yaratma funksiyasına malikdir. Bu, mətni aydınlıq, yığcamlıq və cəlbedicilik baxımından yaxşılaşdırmağa kömək edə bilər.
- ✓ **Rytr** (<https://rytr.me/>): sosial media yazıları, reklam elanları və e-poçtlar kimi müxtəlif məzmun növləri yaratmaq üçün istifadə edilə bilən çoxfunksiyalı mətn generatorudur. O, müxtəlif dillərdə mətn yaratmaq imkanı da daxil olmaqla, geniş funksiyalar təklif edir.
- ✓ **ShortlyAI** (<https://www.shortlyai.com/>): böyük həcmli mətnləri ümumiləşdirməyə kömək edən süni intellektlə işləyən bir vasitədir. Məqalələrin, hesabatların və digər sənədlərin xülasəsini yaratmaq üçün faydalı ola bilər.

Artıq səsle işləmək üçün hazır proqramlar mövcuddur. Bu proqramlar səsi təhlil edib mətnə çevirir və əvvəlcə jurnalistlər üçün səsli müsahibələri transkripsiya edən köməkçi kimi meydana çıxmışdı. Bu, jurnalistlərə vaxt qazandırır və onların fəaliyyətinin səmərəliliyini artırır. Hazırda bütün səs köməkçiləri mətni səsə çevirə bilir və xəbərləri oxumaq üçün istifadə olunur. KİV-lər yaradıcılıqla bu texnologiyadan istifadə edərək, məsələn, günün nəticələrindən və ya konkret hadisə üzrə xülasələrdən podkastlar yarada bilər. Bu yanaşma məzmunu qoruyaraq onun həcmi azaltmağa imkan verir.

4. Media və jurnalistika sahəsində yeni tendensiya

Süni intellektin jurnalistikada tətbiqinin əsas tendensiyalarını Factmata şirkətinin proqram məhsullarının nümunəsində xarakterizə etmək olar.

Belə ki, Factmata xəbər saytları, sosial şəbəkələr (Facebook, Twitter, YouTube), bloqlar, forumlar və hətta polis hesabatları da daxil olmaqla bütün əsas rəqəmsal platformalarda kontenti izləyir. Bu da trendlərin müəyyən edilməsi və ictimai rəyin təhlili üçün geniş məlumat bazasını əhatə etməyə imkan yaradır.

Factmata istifadəçilərə üç sahədə qarşılıqlı əlaqə təklif edir: Factmata Intelligence Reports, Factmata Moderation və Factmata API.

Factmata Intelligence Reports istənilən mövzu ilə bağlı bütün iddiaları, arqumentləri və “hekayələri” kontekstləşdirir. Cari xəbərlərin və sosial media müzakirələrinin dərin təhlili “cəmiyyətin real tələbatını ödəmək üçün əsaslandırılmış siyasi qərarların qəbul edilməsinə töhfə vermək və dezinformasiyadan qorunmaq” məqsədi daşıyır. Bu proqram təminatından istifadə etməklə yeni tendensiya, onların mənbələrini (o cümlədən “hekayələri” yaradan müəllifləri) müəyyən etmək, onları qruplaşdırmaq, “təsir agentlərini” müəyyənləşdirmək, populyar bəyanatları, iddiaları və arqumentləri təhlil etmək, həmçinin yaxın gələcəkdə hansı mövzuların müzakirə olunacağını proqnozlaşdırmaq mümkündür.

FactMata API, Sİ əsasında məzmunun təhlil olunaraq təsnifatlandırılması üçün nəzərdə tutulmuş proqram interfeysidir. Bu API, məzmunun mənbəyini, dilini və kontekstini təhlil edərək onun qərəzli, toksik, zərərli və ya aldadıcı olub-olmadığını müəyyən edir. Bu, xüsusilə media, reklam və nəşriyyat sahələrində təhlükəsiz və etik məzmunun təmin edilməsində əvəzolunmaz bir vasitədir.

Factmata texnologiyaları əslində dövlət tənzimləməsinə bənzər funksiyalar yerinə yetirir, məzmunun təhlili əsasında media resurslarının taleyini müəyyən edir. Beləliklə, Factmata Sİ-nin jurnalistikanı necə dəyişdirə biləcəyini nümayiş etdirir, məzmunun dərin təhlilini, moderasiyasını və proqnozlaşdırılmasını təmin edir, həmçinin dezinformasiya və zərərli materiallarla mübarizədə kömək edir.

Dünyanın bir sıra aparıcı media şirkətləri öz fəaliyyətlərində Sİ əsaslı texnologiyalardan [Shnaider A., 2022, p. 62; Чертовских О.О., 2019, с. 560] istifadə edirlər (cədvəl 1.):

Cədvəl 1. Media şirkətlərinin fəaliyyətində Sİ əsaslı texnologiyalardan istifadə

Texnologiya	Bu texnologiyayı tətbiq edən KİV	Texnologiyanın tətbiq sahəsi
Reuters News Tracer	Reuters	Günün əsas hadisələrinin sosial şəbəkələrdə izlənməsi və məlumatların etibarlılığının Twitterdə yoxlanılması
Wordsmith	Associated Press	Maliyyə məlumatlarının əsasında reportajların hazırlanması
Heliograf	The Washington Post	İdman tədbirlərinin və seçki kampaniyalarının işıqlandırılması
Perspective / Jigsaw	The New York Times	Oxucu şərhlərinin moderasiyası
Reuters Connect	Reuters	Platforma real vaxt rejimində arxiv də daxil olmaqla Reuters-in bütün məzmununu, eləcə də dünya üzrə media tərəfdaşlarının məzmununu nümayiş etdirir.
Newswhip	Associated Press, The Washington Post	Media monitorinqi, məzmunun keyfiyyətinin təhlili və trendlərin aşkarlanması üçün istifadə olunan bir platformadır.
Guardian Chatbot	Guardian	Bot xəbərlər haqqında danışaraq və ən populyar başlıqları və ya “qaynar” xəbərləri təqdim etməklə oxucularla qarşılıqlı əlaqə qurur.
Wibbitz	Reuters, USA Today, Bloomberg, Forbes, NBC	Çəkilməmiş video materialdan avtomatik olaraq qısa video kliplərin formalaşdırılmasını həyata keçirir.
Lynx Insight / Reuters	Reuters	İnformasiyanın təhlili, məqalələr üçün ideyaların təklifi və mətnin bir hissəsinin avtomatik yazılması kimi funksiyalara malikdir.

Nəticə

Sİ texnologiyalarının media və jurnalistika sahələrində tətbiqi, informasiyanın yaradılması, təhlili və yayılması proseslərində köklü dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Bu sahədə tətbiq olunan Sİ vasitələri, xüsusilə avtomatlaşdırılmış mətn və şərh yazma, məlumatın vizuallaşdırılması kimi funksiyalar jurnalistlərin işini xeyli asanlaşdırır və vaxta qənaət edir. Lakin, bu texnologiyalar insan yaradıcılığını tamamilə əvəz edə bilməz. İnsanın məntiqi, emosionallığı və etik qaydalara əməl etmə qabiliyyəti, xüsusilə də mürəkkəb və həssas mövzularda mühüm rol oynayır.

Media sahəsində Sİ-nin tətbiqi yeni imkanlar yaratmaqla yanaşı, yeni problemlərin də meydana çıxmasına səbəb olur. Məlumatların təhrif olunması, avtomatlaşdırılmış xəbərlərin etibarlılığı, fərdi məlumatların qorunması, eləcə də müəlliflik hüquqları kimi məsələlər narahatlıq doğurur.

Bundan əlavə, Sİ-dən effektiv şəkildə istifadə etmək üçün jurnalistlərin rəqəmsal bacarıqlarının artırılması vacibdir. Məlumatların təhlili, data vizuallaşdırma alətlərindən istifadə və statistik metodlarla işləmək bacarıqları müasir jurnalistika üçün əvəzolunmazdır. Data jurnalistikası isə bu sahədə xüsusi diqqət tələb edir. Böyük məlumat dəstlərini təhlil edərək, bu məlumatları oxucular üçün əlçatan və maraqlı şəkildə təqdim etmək, jurnalistikanın gələcəyində əsas rol oynayır.

Nəticə etibarilə, süni intellekt və insan yaradıcılığının sintezi, media və jurnalistika sahəsində yeni imkanlar yaradır. Lakin, bu prosesdə insan amilinin rolu, etik məsələlər və jurnalistlərin rəqəmsal bacarıqlarının artırılması kimi məsələlər nəzərə alınmalıdır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Carlson, M. (2015). The robotic reporter. *Digital Journalism*, 3(3), 416–431.10.1080/21670811.2014.976412
2. Pérez-Seijo, Sara, and Paulo Nuno Vicente. 2022. After the hype: How hi-tech is reshaping journalism. In *Total Journalism: Models, Techniques and Challenges*. Cham: Springer International Publishing, pp. 41–52.
3. Shnaider A. A. Mass Media Trends: Implementation of AI, ML, SEO and Data Journalism in the Worldwide Media Landscape. *Vestnik NSU. Series: History and Philology*, 2022, vol. 21, no. 6: Journalism, pp. 59–68. (in Russ.) DOI 10.25205/1818-7919-2022-21-6-59-68
4. Thurman, N., Lewis, S. C., & Kunert, J. (2019). Algorithms, automation, and news. *Digital Journalism*, 7(8), 980–992.10.1080/21670811.2019.1685395
5. Waleed ALI, Mohamed HASSOUN. “Artificial Intelligence and Automated Journalism: Contemporary Challenges and New Opportunities”. *International Journal of Media, Journalism and Mass Communications (IJMJC)*, vol 5, no. 1, 2019, pp. 40-49. doi:http://dx.doi.org/10.20431/2455-0043.0501004
6. Замков А.В. Новостной медиаробот: теоретические аспекты интеллектуальной системы генерации контента / А.В. Замков // Вопросы теории и практики журналистики. 2019., т. 8, no 2., с. 260–273. DOI: 10.17150/2308-6203.2019.8(2).260-273.
7. Чертовских О.О. Искусственный интеллект на службе современной журналистики: история, факты и перспективы развития / О.О. Чертовских, М.Г. Чертовских // Вопросы теории и практики журналистики. 2019., Т. 8, No 3., с. 555-568. — DOI: 10.17150/23086203.2019.8(3).555-568.